

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การจัดทำฐานข้อมูลและสื่อสารสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมริมลำน้ำชีของชุมชนบ้านเสม็ด ได้สรุปผลการวิจัยการวิจัยดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพชุมชนบ้านเสม็ด และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมริมลำน้ำชีของชุมชนบ้านเสม็ด ตำบลหนองเต็ง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ประชาชนในชุมชนโดยส่วนใหญ่มีอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับฝืนป่าและทรัพยากรธรรมชาติริมลำน้ำชีมาตั้งแต่อดีต และมีความสัมพันธ์กันทั้งวิถีชีวิตและการดำรงชีวิตระหว่างชุมชนกับสิ่งแวดล้อม โดยฝืนป่าริมลำน้ำชีมีพื้นที่ทั้งหมด 551.74 ไร่ แบ่งเป็น 3 โซน ได้แก่ โซน A เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มีลักษณะพันธุ์ไม้พุ่มสลักกับไม้ยืนต้น และมีหนองน้ำ 3 แห่ง เช่น หนองบัว หนองแสง และหนองตลิ่งหัก โดยชาวบ้านใช้เป็นแหล่งหาอาหาร พื้นที่โซน B เป็นพื้นที่ส่วนบริเวณตรงกลางของฝืนป่า มีลักษณะเป็นพื้นที่ลุ่มมีน้ำท่วมในช่วงฤดูน้ำหลาก ส่งผลให้มีความอุดมสมบูรณ์จากธาตุอาหารที่มากับสายน้ำ พื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งหามันป่า หน่อไม้ ลำสัตว์ เป็นต้น และพื้นที่โซน C เป็นพื้นที่ติดกับแนวป่าบ้านมะระ เป็นพื้นที่ที่มีไม้ยืนต้นสูงใหญ่ปกคลุมไปทั่วบริเวณ และเป็นพื้นที่อนุรักษ์ไม้พันธุ์ต่างๆ เช่น ไม้เต็ง ไม้พลวง ไม้กระโดน เป็นต้น

ผลการประเมินคุณภาพของฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมริมลำน้ำชีของชุมชนบ้านเสม็ด พบว่า คุณภาพของฐานข้อมูลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.99) และผลผลการประเมินคุณภาพของสื่อสารสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติริมลำน้ำชี อยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.52) การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมริมลำน้ำชี พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.71) และการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานสื่อสารสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมริมลำน้ำชีของชุมชนบ้านเสม็ด พบว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.83)

5.2 อภิปรายผล

การพัฒนาฐานข้อมูลและสื่อสารสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมริมลำน้ำชีของชุมชนบ้านเสม็ดได้มีการศึกษาบริบทชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติริมลำน้ำชี โดยการนำเสนอฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมริมลำน้ำชี ได้แก่ ป่าไม้ ปลาในลำน้ำชี สัตว์ป่า และแมลงป่า เป็นต้น และจัดทำสื่อสารสาธารณะในการนำเสนอฐานเรียนรู้ที่มีอยู่ในป่าชุมชนริมลำน้ำชี โดยมีวิทยากรประจำฐานทั้ง 5 ฐาน ได้แก่ ฐานที่ 1 การเรียนรู้ธรรมชาติกับการดูแลรักษาป่า วิทยากรประจำฐาน คือ พระศุภฤกษ์ สันตกาโย เจ้าอาวาส วัดบ้านเสม็ด เป็นการบรรยายความรู้เกี่ยวกับธรรมะและการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่า ฐานที่ 2 ต้นไม้นานาชาติ วิทยากรประจำฐาน คือ พ่อสมจิต ดาศรี และพ่อถวิล สายน้อย เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ต่างๆ ในพื้นที่ทั้ง 3 โซน ฐานที่ 3 เรียนรู้มันป่า ผู้ให้ความรู้ประจำฐาน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านเสม็ด หมู่ 7 นางบุญยัง หวังอยู่ และนางสาวจิราภรณ์ เกิดสกุล โดยนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับมันป่าที่มีอยู่ป่าชุมชน เช่น มันเสือ มันนก มันแขง รวมทั้งวิธีการสังเกตลักษณะของเครือมันป่าและวิธีการขุดมันโดยไม่กระทบต่อระบบนิเวศ ฐานที่ 4 ฐานการเรียนรู้เห็ดป่า วิทยากรประจำฐานคือ พ่อทิมพร ฤพันธ์ เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเห็ดที่มีในพื้นที่ป่า ซึ่งมีเห็ดนานาชนิดที่ชุมชนใช้เป็นแหล่งอาหาร เช่น เห็ดระโงก เห็ดเผาะ เห็ดโค เห็ดน้ำหมาก เห็ดผึ้ง เป็นต้น วิธีการเก็บเห็ดอย่างไรเพื่อให้เชื้อเห็ดสามารถขยายและแพร่กระจายในพื้นที่ป่าได้ ฐานที่ 5 ฐานนิเวศป่าชุมชนริมลำน้ำชี วิทยากรประจำฐานการเรียนรู้ คือ พ่อภานุ กระแสบัว เป็นฐานเรียนรู้ที่เล่าถึงประวัติของป่าชุมชนและพื้นที่โดยรวมของป่าทั้งหมด 551.74 ไร่ พร้อมทั้งมีจุดชมบรรยากาศริมลำน้ำชีที่สวยงาม โดย

แนวทางของการพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลำน้ำชี และสื่อสารสารธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของข้อมูล โดยการใช้เครื่องมือแบบสำรวจ โดยมีหลักการประกอบดังนี้ 1) ศึกษาสภาพบริบทชุมชนบ้านเสม็ด และข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลำน้ำชี 2) สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อออกแบบและพัฒนาฐานข้อมูลและสื่อสารสารธารณะ 3) การพัฒนาฐานข้อมูล และสื่อสารสารธารณะ มีรายละเอียดและกิจกรรมดังนี้ การบันทึกภาพและวีดิทัศน์สำหรับการออกแบบและพัฒนาฐานข้อมูลและสื่อสารสารธารณะ ดำเนินการสร้างและพัฒนาสื่อสารสารธารณะ หลังจากนั้นจึงมีการนำฐานข้อมูลและสื่อสารสารธารณะไปทดลองใช้งาน และทำการประเมินผลการใช้งาน โดยเนื้อหาสาระของสื่อสารสารธารณะนั้นเป็นแหล่งข้อมูลในท้องถิ่นภายใต้กระบวนการวิจัยร่วมกันตามขั้นตอนการพัฒนาระหว่างนักวิจัยและชุมชน โดยมีผลความพึงพอใจของฐานข้อมูลและสื่อสารสารธารณะอยู่ในระดับมาก ซึ่ง อนิรุทธ์ สติมัน และเอกนถุน บางท่าไม้ (2557) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ต่างๆ และมีการประยุกต์ใช้แนวคิดในการพัฒนาสื่อทางเทคโนโลยีการศึกษา ตามแนวคิดการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ทั้งนี้มีการวิเคราะห์โดยกำหนดเป็นกระบวนการผ่านสื่อและกิจกรรมที่ส่งเสริมโดยใช้เป็นกิจกรรมแบบฐาน มีเนื้อหาในเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีความเข้าใจ ตระหนัก ก่อให้เกิดการอนุรักษ์แหล่งโบราณคดีในพื้นที่ของตนเองไปพร้อมกับการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับสื่อส่งผลต่อการประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมากในทุกๆ พื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิเศษ แก้วกระจาย (2550) ที่ศึกษาวิจัยพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 5 เรื่อง ภูมิปัญญาไทย เบญจรงค์ จังหวัดสมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดหลักสี่พัฒนาราษฎร์อุปถัมภ์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องภูมิปัญญาไทย เบญจรงค์ จังหวัดสมุทรสาคร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนร้อยละ 32.13 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องภูมิ

ปัญญาไทย เเบญจรงค์ จังหวัดสมุทรสาคร มีประสิทธิภาพ 79.89/75.56 สูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอยู่ในระดับมาก

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ควรมีการกำหนดผู้ดูแลระบบฐานข้อมูล เช่น คณะกรรมการ เพื่อรับผิดชอบและปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัยและน่าสนใจอย่างต่อเนื่อง
- 2) ชุมชน โรงเรียน และหน่วยงานปกครองท้องถิ่น ควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและสร้างความเป็นเจ้าของในข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมริมลำน้ำชี ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไป
- 3) ควรจัดทำงบประมาณและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตสื่อในรูปแบบอื่นๆ เพื่อเป็นการสร้างการรับรู้และขยายแนวคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยผ่านสื่ออย่างต่อเนื่อง

5.3.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง

- 1) องค์กรปกครองท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ควรร่วมมือกันในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ โดยใช้ฐานจากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมริมลำน้ำชี โดยมีการเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ
- 2) โรงเรียนควรมีการนำผลการใช้สื่อไปขยายต่อโดยสร้างเป็นกิจกรรมเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสร้างเป็นหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป
- 3) สถาบันอุดมศึกษา ในท้องถิ่นและบริเวณใกล้เคียงควรให้การสนับสนุนและใช้เป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้และสร้างกิจกรรมสาธารณะประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจและศึกษาค้นคว้า